

بررسی فون عقرب‌ها در مناطق دارای موارد بالای عقرب‌زدگی در استان هرمزگان

سال 86 - 1385

مهران شاهی¹ دکتر کوروش عزیزی² دکتر نادر انصاریان³

¹ مربی گروه حشره‌شناسی، ² استادیار گروه حشره‌شناسی، ³ پزشک عمومی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

مجله پزشکی هرمزگان سال دوازدهم شماره چهارم زمستان 87 صفحات 214-207

چکیده

مقدمه: کژدم‌ها در کشور ما هر ساله تعداد زیادی از افراد را در مناطق مختلف کشور و از جمله استان‌های گرمسیر مثل استان هرمزگان مصدوم می‌نمایند. استان هرمزگان معمولاً رتبه دوم میزان عقرب‌گزیدگی در کشور را دارد و هر ساله بیش از 10 مورد مرگ ناشی از عقرب‌گزیدگی گزارش می‌شود. هدف این مطالعه، شناسایی گونه‌های مختلف عقرب در استان در جهت کاهش مشکلات ناشی از آن می‌باشد.

روش کار: به منظور تعیین فون کژدم‌های مناطق دارای موارد بالای عقرب‌زدگی در استان هرمزگان مطالعه‌ای توصیفی - مقطعی طراحی و در طول سال‌های 86-1385 اجرا گردید. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی بود و کژدم‌ها به دو روش صید شبانه و بررسی پناهگاه‌های روزانه صید گردیدند.

نتایج: در مجموع 818 نمونه کژدم از شش شهرستان بندرعباس، پارسیان، میناب، حاجی‌آباد، خمیر و بستک صید شد که از این تعداد 440 نمونه (53/8%) ماده و 378 نمونه (46/2%) نر بودند. مجموعه‌ای متشکل از 10 گونه کژدم از سه خانواده *Scorpionidae*, *Buthidae* و *Liocheliade* به عنوان فون کژدم‌های استان شناسایی گردید که گونه *Odontobuthus doriae* (*Buthidae*) با 28/8% (236 نمونه) گونه غالب استان بود. شهرستان پارسیان با 281 نمونه (34/3%) بیشترین وفور را داشت. یافته‌ها نشان داد که گونه *Hemiscorpius lepturus* (*Liochelidae*) (گادیم) خطرناک‌ترین کژدم کشور و عامل اصلی مرگ‌ومیر ناشی از عقرب‌زدگی در استان است. این گونه با 177 نمونه (21/6%) سومین گونه غالب استان بود.

نتیجه‌گیری: وفور دو کژدم خطرناک گادیم و عقرب سیاه در محدوده شهرها و روستاهای دارای موارد بالای عقرب‌زدگی در استان هرمزگان و نیز در داخل اماکن انسانی در این مناطق بالا می‌باشد. در این مطالعه گونه *Scorpio maurus* (*Scorpionidae*) برای اولین بار از استان هرمزگان و گونه *H. jayakari* (*Buthidae*) برای اولین بار از سواحل شمالی خلیج فارس گزارش می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: کژدم - فون - هرمزگان - ایران

نویسنده مسئول:

مهران شاهی

دانشگاه بهداشت دانشگاه علوم

پزشکی هرمزگان

بندرعباس - ایران

تلفن: 3338583 98 761 +

پست الکترونیکی:

Shahi1346@yahoo.com

دریافت مقاله: 86/11/16 اصلاح نهایی: 87/3/29 پذیرش مقاله: 87/4/30

مقدمه:

ایالات جنوبی آمریکا، شامل مکزیک و آمریکای جنوبی و شبه قاره هند از مشکلات مهم بهداشتی به شمار می‌رود (1). آمارهای واقعی عقرب‌زدگی مشخص نمی‌باشد. اگرچه آمار سالانه دنیا 1 میلیون مورد تخمین زده می‌شود. در کشور مکزیک به تنهایی 250000 مورد و از تونس 40000 مورد عقرب‌زدگی و 100 مورد مرگ ناشی

عقرب‌زدگی (*Scorpion stinging*) از جمله مهم‌ترین مسائل بهداشتی و پزشکی کشورهای توسعه نیافته، گرمسیری و نیمه گرمسیری دنیا است که هر ساله جان هزاران نفر را با خطر مرگ مواجه می‌سازد. در حال حاضر عقرب‌زدگی در برخی از مناطق دنیا شامل بخش‌های جنوبی آفریقا، خاورمیانه،